

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.11.47>

УДК 659.1:338.48

Є. М. Арістаров,

к. т. н., доцент кафедри економічного проектування та маркетингу,

Придніпровський інститут

ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом»

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-7052-2556>

О. Ф. Кришан,

к. е. н., доцент кафедри інформаційних технологій,

Придніпровський інститут

ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом»

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-2967-0126>

П. І. Сокурєнко,

к. е. н., професор кафедри соціальної роботи та мовної підготовки,

Придніпровський інститут

ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом»

ORCID ID: <http://orcid.org/0009-0007-1011-9071>

БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ ЯК ОСНОВА УСПІШНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Y. Aristarov,

PhD in Technical Sciences, Prydniprovskiy Institute of Higher Education

Institution «Interregional Academy of Personnel Management»

O. Kryshan,

PhD in Economics, Prydniprovskiy Institute of Higher Education Institution

«Interregional Academy of Personnel Management»

P. Sokurenko,

PhD in Economics, Prydniprovskiy Institute of Higher Education Institution

«Interregional Academy of Personnel Management»

BUSINESS PLANNING AS A BASIS FOR SUCCESSFUL ORGANIZATION OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITIES

У статті розглядається сучасний бізнес-план як ключовий інструмент для організації підприємницької діяльності, який не лише визначає стратегію розвитку, але й слугує основою для залучення інвестицій і формування управлінських рішень. Дослідження фокусується на аналізі основних факторів успішності бізнес-планів, таких як чіткість цілей, адекватність фінансових прогнозів та реалістичність стратегій. Також акцентується увага на вплив новітніх технологій, які відкривають нові можливості для вдосконалення процесів бізнес-планування. Крім того, стаття підкреслює важливість адаптації бізнес-планів до змін у ринкових умовах, регулярного моніторингу зовнішніх факторів та управління ризиками. Рекомендації, представлені в роботі, включають специфічні аспекти для малих і середніх підприємств, що допомагає врахувати фактор обмеженості їх ресурсів. Результати дослідження свідчать про необхідність комплексного підходу до бізнес-планування, що допоможе підприємцям підвищити ефективність своїх стратегій.

The article explores the contemporary business plan as a crucial tool for effectively organizing entrepreneurial activities. It not only outlines the development strategy of an enterprise but also serves as a foundation for attracting investments and making managerial decisions. The study focuses on analyzing key factors contributing to the success of business plans, such as the clarity of objectives, the adequacy of financial forecasts, and the realism of formulated strategies. Understanding these factors is vital for entrepreneurs to avoid common pitfalls during the planning and implementation of business strategies. Additionally, the article highlights the impact of modern technologies on business planning processes. Advanced technologies such as big data analytics, artificial intelligence, and process automation offer new opportunities for refining business plans. These technologies enable companies to respond more swiftly to market changes, conduct deeper competitor analysis, and enhance the effectiveness of managerial decisions. The need to adapt business plans to changing market

conditions is underscored, with practical recommendations that include regular monitoring of external and internal factors influencing business operations. This could encompass analyzing economic situations, competitive environments, legal changes, and technological trends. Furthermore, the article emphasizes the importance of risk management as a key aspect that must be incorporated into business plans. Developing strategies for identifying, assessing, and mitigating risks allows businesses to minimize the likelihood of financial losses while ensuring stable long-term growth. Entrepreneurs must be prepared to respond to unforeseen circumstances and adjust their plans accordingly to meet new challenges. The specific characteristics of small and medium-sized enterprises (SMEs) also require distinct consideration in the business planning process. SMEs often face resource constraints, which can affect their capacity to make significant investments in development. Therefore, the developed recommendations must address the unique needs and capabilities of these enterprises, particularly in financing, marketing, and management. The findings of this research indicate the need for a comprehensive approach to business planning, encompassing the analysis of key factors, leveraging modern technologies, managing risks, and adapting to dynamic market conditions. The practical recommendations developed within this study can serve as valuable tools for entrepreneurs seeking to enhance the effectiveness of their business plans and ensure sustainable growth of their enterprises in challenging economic environments.

Ключові слова: *бізнес-план, підприємництво, інвестиції, управлінські рішення, ризик-менеджмент, інновації.*

Keywords: *business plan, entrepreneurship, investments, managerial decisions, risk management, innovations.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах глобалізації та швидких технологічних змін бізнес-планування стало невід'ємною складовою

успішної організації підприємницької діяльності. Бізнес-план не лише окреслює цілі та стратегії підприємства, але й слугує важливим інструментом для залучення інвестицій, управління ризиками та оптимізації ресурсів. Він допомагає підприємцям систематизувати свої ідеї, оцінити ринкові можливості, а також визначити конкурентні переваги. В умовах постійної невизначеності в бізнес-середовищі якісно розроблений бізнес-план може стати ключем до стабільності та зростання підприємства [1, 2].

Актуальність теми бізнес-планування визначається потребою підприємств адаптуватися до змінних умов ринку та соціально-економічних викликів. Сучасні підприємці стикаються з безліччю факторів, які впливають на їх діяльність, включаючи економічні коливання, технологічні нововведення та зміни в законодавстві. Тому ефективне бізнес-планування стає важливим інструментом для формування стратегій, що забезпечують не лише виживання, а й розвиток підприємств. Дослідження бізнес-планування як основи організації підприємницької діяльності дозволить виявити найбільш ефективні підходи, методи та інструменти, які сприятимуть досягненню успіху в умовах сучасної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тематика бізнес-планування продовжує привертати значну увагу науковців і практиків, оскільки вона є ключовою для розвитку підприємництва. У дослідженнях О. Гавриш, В. Жукова та інших робиться акцент на важливості бізнес-плану як інструменту стратегічного управління, здатного забезпечити не лише старт підприємства, а й його стійкість у довгостроковій перспективі [3, 4]. Наприклад, у роботах Н. Данік та Г. Пекної аналізуються нові методи формування бізнес-планів, що враховують сучасні тенденції, такі як цифровізація та використання великих даних для прогнозування ринкових трендів [5, 6].

Дослідження показують, що бізнес-планування стає все більш інтегрованим процесом, який включає різноманітні етапи, від попереднього аналізу ринку до визначення фінансових показників [7]. У роботі Doktoralina та Apollo підкреслюється, що успішні підприємці використовують бізнес-

план не лише для залучення інвестицій, а й як живий документ, що адаптується до змінюваних умов [8]. Це свідчить про потребу в більш гнучких підходах до бізнес-планування, які можуть швидко реагувати на нові виклики.

Незважаючи на зростаючу кількість досліджень даної тематики, залишаються нерозкритими певні аспекти, пов'язані з інтеграцією нових технологій у бізнес-планування. Наприклад, питання щодо впливу штучного інтелекту на процеси аналізу даних і прогнозування залишаються на стадії первинного дослідження. Дослідження [1, 5] лише починають піднімати ці питання, але не надають комплексного аналізу їх впливу на формування бізнес-стратегій.

Крім того, недостатньо висвітлюються аспекти бізнес-планування в умовах нестабільної економіки, що є критично важливим для підприємств, які оперують у складних соціально-економічних умовах. Дослідження [2, 7] звертають увагу на кризові ситуації, але не пропонують чітких рекомендацій щодо адаптації бізнес-планів у таких контекстах. Це створює нагальну потребу в дослідженні механізмів адаптації бізнес-планів до змінних умов ринку.

Вивчення особливостей бізнес-планування для стартапів і малих підприємств потребує додаткової уваги. Хоча в науковій літературі представлені деякі успішні кейси, систематизації знань про специфіку бізнес-планів для різних типів підприємств бракує. Дослідження, проведене у [6], підкреслює, що малий бізнес часто стикається з унікальними викликами, які вимагають специфічних підходів до планування.

Вивчення недостатньо розкритих проблем та питань створює можливості для подальших досліджень, які можуть сприяти розвитку нових теоретичних підходів та практичних рекомендацій у сфері бізнес-планування та організації підприємницької діяльності.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження полягає в аналізі та систематизації сучасних підходів до бізнес-планування як основи успішної

організації підприємницької діяльності, зокрема у виявленні ключових факторів, що впливають на ефективність бізнес-планів, дослідженні впливу новітніх технологій на процеси планування, а також у розробці практичних рекомендацій для адаптації бізнес-планів до змінних умов ринку, управління ризиками та специфіки функціонування малих і середніх підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний бізнес-план є важливим інструментом для ефективно організації підприємницької діяльності. Він не лише визначає стратегію розвитку підприємства, але й слугує основою для залучення інвестицій, кредитування та управлінських рішень. У рамках даного дослідження проведено аналіз існуючих підходів до бізнес-планування, що допомагає виявити ключові фактори, які впливають на ефективність бізнес-планів.

Один із основних аспектів, розглянутих у дослідженні, стосується визначення ключових факторів успішності бізнес-планів. До них належать чіткість формулювання цілей, адекватність фінансових прогнозів, реалістичність розроблених стратегій, а також здатність адаптуватися до змінних умов ринку. Розуміння цих факторів є критично важливим для підприємців, оскільки воно дозволяє уникнути типових помилок під час планування та реалізації бізнес-стратегії.

Також важливим є вплив новітніх технологій на процеси бізнес-планування. Сучасні інформаційні технології, такі як аналітика великих даних, штучний інтелект і автоматизація процесів, відкривають нові можливості для вдосконалення бізнес-планів [5]. Вони дозволяють підприємствам швидше реагувати на зміни ринку, здійснювати глибший аналіз конкурентів та споживчих потреб, а також підвищувати ефективність управлінських рішень.

Пріоритетним питанням стає розвиток потенціалу адаптації бізнес-планів до зміни кон'юнктури ринку [7]. Серед практичних рекомендацій виділимо необхідність регулярного моніторингу зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на діяльність підприємства. Це може включати

аналіз економічної ситуації, конкурентного середовища, змін у законодавстві та технологічних тенденцій.

Специфіка функціонування малих і середніх підприємств (МСП) також вимагає окремого розгляду у процесі бізнес-планування. МСП часто стикаються з обмеженими ресурсами, що впливає на їх можливості для здійснення масштабних інвестицій у розвиток. У зв'язку з цим, у процесі розробки бізнес-планів необхідно враховувати специфічні потреби та можливості цих підприємств, зокрема у сфері фінансування, маркетингу та управління.

Окрім того, важливим аспектом є необхідність включення до бізнес-планів інноваційних елементів, які можуть підвищити конкурентоспроможність підприємства. Це може стосуватися впровадження нових продуктів, послуг або бізнес-моделей, а також пошуку нових каналів збуту. Інноваційний підхід до бізнес-планування може стати вирішальним фактором успіху на сучасному ринку.

Дослідження також підкреслює важливість залучення ключових зацікавлених сторін до процесу розробки бізнес-планів. Включення думок і рекомендацій від потенційних інвесторів, партнерів і клієнтів може істотно покращити якість планування та його відповідність реаліям ринку. Це допоможе уникнути недоліків та неточностей у планах, що можуть призвести до негативних наслідків.

Розглянемо приклад компанії «EcoPack», яка спеціалізується на виробництві екологічної упаковки з біорозкладних матеріалів. Основна мета її бізнес-плану полягає в аналізі ринку, розробці ефективних стратегій управління та впровадженні інноваційних технологій, щоб забезпечити конкурентоспроможність на ринку упаковки.

На початку розробки бізнес-плану компанія «EcoPack» провела детальний аналіз ринку упаковки, зокрема виявила зростаючий попит на екологічні рішення. Згідно з дослідженнями, обсяг ринку екологічної упаковки зростає на 12 % щорічно. Основними конкурентами компанії є

«GreenPack» та «BioWrap». Аналіз конкурентів дозволив виявити їх сильні та слабкі сторони, а також можливості для вдосконалення продуктів «EcoPack».

Серед ключових факторів, які впливають на ефективність бізнес-плану «EcoPack», можна виділити:

1. Інноваційні матеріали. Використання новітніх біорозкладних матеріалів для упаковки, які відповідають міжнародним стандартам якості.

2. Маркетингова стратегія. Ефективна стратегія просування продукції, спрямована на екологічно свідомих споживачів та підприємства.

3. Сервісне обслуговування. Надання високоякісного обслуговування клієнтів, включаючи індивідуальні рішення для бізнесу.

«EcoPack» інтегрує новітні технології у виробничі процеси. Наприклад, компанія впровадила автоматизовану лінію з виробництва упаковки, яка дозволяє знизити витрати на виробництво на 20 % і підвищити ефективність виробничого процесу. Також планується використання аналітики великих даних для прогнозування попиту та оптимізації запасів.

Для адаптації бізнес-плану до змінних умов ринку «EcoPack» регулярно проводить моніторинг тенденцій в упаковці, змін у законодавстві щодо екологічної безпеки, а також аналізує відгуки споживачів. Це дозволяє швидко реагувати на зміни і коригувати виробничі процеси відповідно до нових вимог.

Компанія «EcoPack» визнає важливість управління ризиками у своїй діяльності. Для цього було розроблено систему моніторингу ризиків, яка включає:

1. Аналіз можливих фінансових втрат через коливання цін на сировину.
2. Оцінку ризиків, пов'язаних із змінами в законодавстві щодо упаковки.
3. Створення резервного фонду для покриття непередбачених витрат.

Як мале підприємство, «EcoPack» стикається з обмеженнями в ресурсах, тому розроблені рекомендації враховують ці особливості. Компанія зосереджується на ефективному використанні наявних ресурсів, оптимізації

витрат та залученні зовнішніх інвестицій через програми підтримки малого бізнесу.

Для підвищення конкурентоспроможності «ЕсоРак» розробила кілька інноваційних продуктів, зокрема упаковку, яка може змінювати свої властивості залежно від умов навколишнього середовища. Це надає компанії конкурентну перевагу на ринку і дозволяє задовольнити специфічні потреби споживачів.

«ЕсоРак» активно залучає зацікавлені сторони до процесу розробки продуктів. Проведення опитувань серед клієнтів, співпраця з екологічними організаціями та участь у виставках дозволяє отримати цінну інформацію для вдосконалення продукції та послуг.

Бізнес-план компанії «ЕсоРак» є прикладом того, як систематичний підхід до бізнес-планування може забезпечити успішну організацію підприємницької діяльності. Включення інновацій, адаптація до ринкових умов, управління ризиками та врахування специфіки МСП – всі ці елементи сприяють підвищенню ефективності та стійкості бізнесу в умовах сучасного конкурентного середовища.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Визначено, що сучасний бізнес-план є критично важливим інструментом для успішної організації підприємницької діяльності. Дослідження підтвердило, що якісно розроблений бізнес-план не лише визначає стратегію розвитку підприємства, але й стає основою для залучення інвестицій і прийняття управлінських рішень. Виявлені ключові фактори успіху, такі як чіткість формулювання цілей, реалістичність фінансових прогнозів та здатність адаптуватися до ринкових змін, дозволяють підприємцям уникати типових помилок і забезпечувати стабільність у реалізації бізнес-стратегії.

Відмічено, що важливим аспектом, на який вказує дослідження, є вплив новітніх технологій на процеси бізнес-планування. Використання аналітики великих даних та штучного інтелекту відкриває нові можливості для швидшої адаптації до змін, глибшого аналізу споживчих потреб і

конкурентного середовища. Ці технології дозволяють підприємствам бути більш гнучкими і ефективними у прийнятті управлінських рішень, що є критично важливим у динамічному бізнес-середовищі.

Перспективними виглядають подальші дослідження щодо поглибленого вивчення специфіки бізнес-планування для малих і середніх підприємств, оскільки вони часто стикаються з унікальними викликами, такими як обмеженість ресурсів та доступ до фінансування. Важливо дослідити ефективні стратегії та інструменти, які можуть допомогти МСП адаптуватися до змінюваних умов ринку та знайти нові можливості для розвитку.

Результати дослідження свідчать про необхідність комплексного підходу до бізнес-планування, що передбачає аналіз ключових факторів успіху бізнес-ідеї, використання новітніх та екологічних технологій, управління ризиками, а також формування адаптаційного потенціалу відповідно до кон'юнктури ринку.

Література

1. Устенко М.О., Курочка А.Ю., Максимова О.В. Бізнес-планування як інструмент досягнення стратегічних цілей підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 64. С. 81–87.
2. Діденко Є.О., Нянчур Б.С. Бізнес-планування та його роль у стратегічному управлінні підприємством. *Економіка та держава*. 2016. № 12. С. 78–81.
3. Гавриш О.М., Федюнін С.А., Мартиненко М.О. Бізнес-планування та його роль в стратегічному розвитку підприємств зв'язку. *Економічний простір*. 2020. № 156. С. 120–123.
4. Жуков В.В. Сутність та особливості формування процесу бізнес-планування. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 26-1. С. 149–153.
5. Данік Н.В. Бізнес-планування як інструмент здійснення фінансового менеджменту в сучасних умовах розвитку України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. № 1.

6. Пекна Г.Б., Білокур Г.В. Бізнес-планування та його роль в сучасних умовах розвитку України. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2018. Вип. 49. С. 197–202.

7. Смачило І.І. Методи управління сталим розвитком підприємства. *Економіка розвитку*. 2012 Вип. 2 С. 115–120.

8. Doktoralina C., Apollo A. The contribution of strategic management accounting in supply chain outcomes and logistic firm profitability. *Uncertain Supply Chain Management*. 2019. № 7 (2). P. 145–156.

References

1. Ustenko, M.O., Kurochka, A.Iu. and Maksymova, O.V. (2018), “Business planning as a tool for achiev in gstrategic goals of the enterprise”, *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*. vol. 64. pp. 81–87.

2. Didenko, Ye. O. and Nianchur, B. S. (2016), “Business planning and its role in strategic enterprise management”, *Ekonomika ta derzhava. Serii: Ekonomichni nauky*, vol.12, pp. 78–81.

3. Havrysh, O. M., Fediunin S. A. and Martynenko, M.O. (2020), “Business planning and its role in the strategic development of communication enterprises”, *Ekonomichniy prostir*, vol.156, pp. 120–123.

4. Zhukov, V.V. (2018), “Essence and features of formation of business planning”, *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 26–1, pp. 149–153.

5. Danik, N.V. (2014), “Business planning as a tool for financial management in modern conditions of Ukraine's development”, *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol. 1.

6. Pekna, H.B. and Bilokur, H.V. (2018), “Business planning and its role in modern conditions of development of Ukraine”, *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, vol. 49, pp. 197–202.

7. Smachilo, I. I. (2012), “Methods of management of sustainable development of the enterprise”, *Economics of development*, vol. 2, pp. 115–120.

8. Doktoralina, C. and Apollo, A. (2019), “The contribution of strategic management accounting in supply chain outcomes and logistic firm profitability”, *Uncertain Supply Chain Management*, vol. 7 (2), pp. 145–156.

Стаття надійшла до редакції 09.11.2024 р.